

„Institucionalizace pojišťovnictví: Srovnávací analýza české a německé situace“

Ve svém posudku se nejprve krátce vyjádřím k průběhu přípravy bakalářské práce, jak jsem ji sledoval v pozici vedoucího práce; poté se budu věnovat formálním a obsahovým náležitostem práce a na závěr navrhnou její hodnocení.

Hana mne oslovila s námětem své bakalářské práce a první variantou její struktury již před rokem. Současně mne informovala, že má všechny studijní povinnosti bakalářského studia splněny a může se plně věnovat přípravě bakalářské práce. Tato časová dotace byla výhodná pro důkladnější diskuzi k obsahové orientaci bakalářské práce, k jejímu interpretačnímu rámci a k metodickému postupu studia podkladových dokumentů. Rád konstatuji, že Hana se aktivně zabývala přípravou práce, výrazně pokročila ve studiu odborných textů k teoretickým tématům své práce, což ji umožnilo navrhnout její vhodnou strukturu i uspořádat a rozšířit dokumentaci ke sledovanému badatelskému problému. Při přípravě bakalářské práce Hana využívala konzultace se mnou a aktivně reagovala na mé připomínky k postupu přípravy své práce.

Výše uvedený kontext přípravy bakalářské práce, který lze z mé pozice označit jako interaktivní a plodný, se promítl do uspořádání práce i do jejího obsahu. Haně se podařilo její zájem o zvolené téma i o jeho studium podpořit historizujícím, komparativním a multikulturním přístupem a uspořádat do vhodně zvolené struktury práce. Tematické zaměření bylo vymezeno oblastí pojišťovnictví i předpoklady pro studium německých textů. Interpretační rámec využívá poznatky o formách modernizačních procesů ve středoevropské oblasti, které probíhaly v mocenském kontextu monarchických forem vládnutí, v následném jejich rozpadu, v neúspěšném formování demokraticky založených forem moci, a to již v kontextu národních států. Takto historicky založený tematický kontext je doplněn strukturně funkčním pohledem na povahu institucí. Na uvedený rámec pak navazuje formulace problému, který se ptá, jací aktéři ovlivňují tvorbu pojišťovacích institucí, jaké strukturní vlastnosti (zejména vztah mezi veřejnou a soukromou sférou) ovlivňují tyto aktivity. Uvedený interpretační (teoreticko-analytický) rámec je obsažen v první a druhé kapitole. Na něj pak navazuje formulace výzkumných otázek (kapitola III) a empirická analýza situace v Německu a českých zemích (Rakousko-Uhersku, Československu). Závěr práce se pak vrací k výzkumným otázkám, prezentuje k nim získané poznatky, což autorce umožnilo specifikovat faktory, které ovlivňovaly budování institucí v oblasti pojišťovnictví. Mohu konstatovat, že struktura i obsah práce splňuje formální a poznávací nároky, které jsou kladeny na odborný text (bakalářskou práci).

Při hodnocení předložené práce beru v úvahu cíl, který si autorka zadala, a jak se jí podařilo ho diskutovat a zdůvodnit. Již výše jsem uvedl, že v práci byly zvoleny a uplatněny vhodné (teoretické i empirické) poznávací prostředky pro studium zvoleného cíle – historicko-sociologický přístup k tématu. Volba výzkumného problému i výzkumných otázek umožnila autorce uspořádat a uplatnit poznatky z různých oblastí bádání, což je pro studium institucí prospěšný přístup. S ohledem na zvolené období a formativní úlohu státu (monarchického, národního) zvolila autorka oprávněně obecnější pozici institucionální analýzy, která sleduje vztahy mezi relevantními (funkčně specifickými) institucemi a jejich strukturním zázemím. Takto obecně formulované zadání obnáší ovšem značná rizika: zobecňující pohled vystihuje trendy institucionalizace, avšak je málo přesvědčivý v identifikaci konkrétních okolností – situovanosti klíčových autorů, jak to autorka označuje. Toto úskalí se jí podařilo překlenout pro období a situaci, kdy docházelo ve střední Evropě k modernizačním procesům v rámci monarchických forem, zčásti také pro post-monarchické období a situaci, kdy se

institucionální rámec nově vznikající národních států utvářel jak v perspektivě demokratizace, tak i tlaku strukturální (mocensko-kulturních) vlivů i následné převahy totalitních forem vládnutí v této oblasti. Analýza období po druhé světové válce pak vyznívá spíše v oné obecnější trendové linii než v situačním pohledu. Prezentované poznatky pro soudobější situaci vypovídají snad jen o tlaku (tradičních) strukturálních okolností, zejména o kulturní nedostatečnosti/neochotě střeoevropských společností důvěřovat institucím, a tak zvládat nejistoty (a čas) při jednání, které představují bytostnou vlastnost moderních / masových společností. Konkrétněji řečeno – situační rámec formování pojišťovacích institucí, který je interpretován v návaznostech mezi sociální politikou státu a relevantními sociálními aktéry, je dobře a bohatě doložen pro období monarchického vládnutí a zčásti i pro pokus o demokratizaci forem vládnutí v českých zemích. Z analýzy pojišťovacích institucí v období druhé světové války - a poté v Německu a Československu a v kontextu totalitního vládnutí - vyplývá, že bohatost situační analýzy se výrazně zužuje. Výše jsem to označil jako zúžení analýzy jen na trendové linie. Možná však je to výpověď o chabém rozvojovém potenciálu totalitních forem vládnutí. I když vedoucí práce má pokládat své otázky v průběhu přípravy práce, přece jen bych chtěl Haně položit do diskuze otázku k výše zmíněnému tvrzení: lze konstatovat, že pojišťovací instituce v podmínkách totalitarismu využívají spíše tradiční formy, anebo se jim zčásti daří panující formy těchto institucí modernizovat?

S ohledem na výše uvedená stanoviska k přípravě bakalářské práce i ke stavu dohotovené práce navrhuji její hodnocení stupněm velmi dobře (s hvězdičkou).

Müller Karel

V Černošicích, 1.6.2020